

ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ТА СУПЕРВІЗІЇ ЯК НОВІТНІЙ НАУКОВИЙ НАПРЯМ

Ірина Барбашова
<https://orcid.org/0000-0002-7410-4115>

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

У статті розкрито ознаки педагогіки партнерства та супервізії як новітнього наукового напрямку. Об'єктом наукової галузі визначено освітнє партнерство та супервізію; предметом – закономірності та принципи, зміст і засоби освітнього партнерства та супервізії. У системі категорій виокремлено дві підсистеми: категорії освітнього партнерства (освітнє партнерство, його суб'єкти, об'єкти, засоби та результати) і категорії супервізії (замовник супервізії, супервізант, супервізор, цикл супервізії). Схарактеризовано засадничі принципи обох напрямів як керівні ідеї щодо їх організації та здійснення. Доведено міждисциплінарний характер теорії та практики освітнього партнерства та супервізії, конкретизовано зв'язки з філософськими, педагогічними та психологічними науками.

Ключові слова: освітнє партнерство; суб'єкти освітнього партнерства; об'єкти освітнього партнерства; супервізія; супервізант; супервізор.

Barbashova Iryna. Pedagogy of partnership and supervision as a new scientific direction.

The article reveals the essence of pedagogy of partnership and supervision as a science that studies the processes of upbringing, education, and personal development based on interaction and cooperation between equal participants in the educational process – teachers, students, their parents, and the community. The object of the scientific field is defined as educational partnership and supervision; the subject is the patterns and principles, content, and means of educational partnership and supervision.

The tasks of pedagogy of partnership and supervision have been established: identifying the patterns of the functioning of educational partnership and supervision processes; improving models of educational partnership and supervision; studying and summarising the experience of implementing educational partnership and supervision in the context of reforming Ukrainian schools; harmonising the practice of implementing educational partnership and supervision in Ukraine with the experience of their organisation in developed countries around the world. The system of categories distinguishes two subsystems: categories of educational partnership (educational partnership, its subjects, objects, means, and results) and categories of supervision (supervision customer, supervisee, supervisor, supervision cycle). The principles of partnership pedagogy (respect for the individual, friendliness and positive attitude, trust in relationships, dialogue – interaction – mutual respect, distributed leadership, social partnership) and supervision (human centeredness and humanism, accessibility, responsibility, academic integrity and freedom, voluntariness, objectivity, democracy, promotion of lifelong learning) as guiding ideas for their organisation and implementation.

The interdisciplinary nature of the theory and practice of educational partnership and supervision has been proven, and links with philosophical, pedagogical, and psychological sciences have been specified.

Keywords: educational partnership; subjects of educational partnership; objects of educational partnership; supervision; supervisee; supervisor.

Постановка проблеми. Суспільству на сучасному етапі розвитку властиві помітні трансформації в усіх його сферах, зокрема в освітній. Традиційно зміни в системі освіти ініціює держава – визначає стратегію розвитку освіти на довготривалий період, установлює в законодавчих актах освітні правовідносини, затверджує державні стандарти різних рівнів освіти, фінансує разом із місцевими владними інституціями видатки на освіту тощо. Проте сьогодні все більшого значення набуває партнерська співпраця між органами державного управління та органами місцевого самоврядування, закладами освіти та представниками громади, педагогічними працівниками, здобувачами освіти та їхніми

батьками. Це дозволяє освітнім закладам адекватно реагувати на запити суспільства й тісніше взаємодіяти з ним, одержувати додаткові ресурси, створювати найкращі умови для організації освітньої діяльності, забезпечувати оптимальний рівень якості освіти для її здобувачів. Попри те що школа зазнає прогресивних змін, темп цих перетворень ще не повною мірою відповідає очікуванням громадянського суспільства. Відповіддю на таку суперечність є становлення новітнього наукового напрямку – педагогіки партнерства та супервізії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність досліджуваної проблеми визнано на державному рівні Концепцією «Нова українська школа». Упровадження педагогіки

партнерства, що ґрунтується на засадах співпраці учня, учителя та батьків, визначено як один із провідних напрямів реформування загальної середньої освіти в Україні (Про схвалення Концепції..., 2018).

У публікації А. Євдокимової проаналізовано чинні підходи до тлумачення педагогіки партнерства та дефініцій, що її характеризують, визначено функції, принципи та структуру суб'єкт-суб'єктної взаємодії; доведено, що реалізація ідей партнерства інтенсифікує освітню діяльність учнів, суттєво посилює їхню відповідальність за навчальні досягнення. За переконанням авторки, це закладає основи підвищення ефективності навчання та освітнього процесу в цілому (Євдокимова, 2026).

І. Калько та О. Павлюк багатоаспектно висвітлюють вузлові питання педагогіки партнерства. Дослідниці характеризують головні особливості розвитку цього наукового напрямку на початку ХХІ століття – базові принципи організації освітньої взаємодії, зміну позиції вчителя з єдиного джерела знань на наставника, помічника, партнера здобувачів у розвитку критичного мислення, набутті вмінь і навичок самостійно шукати інформацію та приймати рішення (Калько & Павлюк, 2025).

О. Коханко акцентує увагу на впровадженні навчального курсу в процес фахової підготовки вчителів. Дослідниця висвітлює низку важливих проблем, зокрема: історію розвитку педагогіки партнерства, партнерську взаємодію вчителя з учнями та батьківською громадою; можливе виникнення педагогічних конфліктів і способи їх розв'язання; сутність і правове забезпечення супервізії як форми наставництва, а також роль і відповідальність супервізора (Коханко, 2023).

Ю. Павловський, Н. Павловська та М. Щупляк вважають педагогіку партнерства своєрідним інструментом співпраці учителів, учнів і батьків, розглядають її як альтернативу традиційним методам і формам навчання, оскільки вона сприяє інтеграції сучасних освітніх технологій, гуманістичного підходу та соціальної адаптації учнів до викликів сьогодення, формуванню конкурентоспроможності та креативності здобувачів освіти (Павловський, Павловська & Щупляк, 2024).

І. Стешиц відзначає спрямованість педагогічного партнерства на створення в закладі освіти та окремому класі атмосфери довіри та спокою, на реалізацію ідей дитиноцентризму й гуманізму в освіті, вияв поваги до учасників освітнього процесу та забезпечення рівноправності між ними. Учена обґрунтовує чотири суб'єктну модель педагогічного партнерства, головні суб'єкти якої представлені на індивідуальному, колективному й суспільному

рівнях: управлінці освітою (директор освітнього закладу, адміністрація закладу, відділ освіти); учителі (учитель, педагогічний колектив, асистенти вчителя, фахівці, залучені до організації освітнього процесу, професійні та методичні/творчі спільноти вчителів); учні (учень, класний колектив, учнівське самоврядування освітнього закладу); батьки (батьки, опікуни та піклувальники, батьківський комітет, батьківські спільноти). На думку авторки, така різноманітна структура педагогічного партнерства забезпечує його повне усвідомлення та закладає основи ефективного керування ним (Стешиц, 2023).

О. Топузов розкриває в монографічному дослідженні різноманітні аспекти партнерства в освіті як наукової теорії та навчальної дисципліни, вичерпно характеризує термінологію, методологію, закономірності та принципи освітнього партнерства, аналізує зв'язок педагогіки партнерства з іншими науками (Топузов, 2021).

Отже, проблема педагогіки партнерства та супервізії є багатогранною та потребує певного впорядкування накопиченої наукової інформації.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження полягає у визначенні сутності педагогіки партнерства та супервізії як новітнього наукового напрямку. Мету дослідження конкретизують такі завдання: схарактеризувати об'єкт, предмет і завдання педагогіки партнерства та супервізії; обґрунтувати провідні категорії цих галузей; розкрити засадничі принципи їхньої організації; виявити зв'язки педагогіки партнерства та супервізії з іншими науками.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сутність педагогіки партнерства та супервізії як новітнього наукового напрямку доцільно схарактеризувати відповідно до тлумачення загальної педагогіки як родового поняття. Оскільки педагогіка є наукою, що досліджує процеси виховання, навчання й розвитку особистості, то й педагогіку партнерства та супервізії доцільно розуміти як науку, що досліджує процеси виховання, навчання й розвитку особистості на засадах партнерства та супервізії, взаємодії та співпраці між рівноправними учасниками освітнього процесу – учителями, учнями, їхніми батьками та громадою.

Об'єктом дослідження цього наукового напрямку є освітнє партнерство та супервізія (вид наставництва); його специфічним предметом – закономірності та принципи, зміст і засоби освітнього партнерства та супервізії, співпраця суб'єктів освітньої діяльності з іншими особами – юридичними та фізичними – з метою реалізації освітніх і соціальних цілей, створення

оптимальних умов організації освітнього процесу. У такому контексті ці галузі вивчають не лише закономірності формування дитячої особистості, а й розвиток професійної кар'єри вчителів, становлення педагогічної культури батьків, способи залучення до співпраці суб'єктів з інших сфер суспільної практики, посилення на цьому ґрунті конкурентоздатності закладів освіти.

Методологічними засадами наукової розвідки освітнього партнерства та супервізії як соціального явища, системи відносин, спільної діяльності є, на думку О. Топузова, такі підходи:

– принцип гуманізму – визнання особистості як найвищої суспільної та культурної цінності, гуманне ставлення до кожної людини в дослідженні та організації освітнього партнерства;

– історичний підхід – з'ясування становлення освітнього партнерства та супервізії в ретроспективі; накопичення відомостей про історичний розвиток означених явищ у межах держави, регіону, громади уможливує прогнозування тенденції їх подальшого розвитку;

– системний підхід – розуміння освітнього партнерства та супервізії як системи, що функціонує на засадах принципів пріоритету цілого над частинами, ієрархічності, самоорганізації, взаємозв'язку із зовнішнім середовищем;

– структурно-функціональний підхід – виокремлення складників цих галузей, визначення для кожного складника специфічних функцій, супідрядних із функціями освітнього партнерства та супервізії як цілісної системи;

– синергетичний підхід – розгляд процесу становлення освітнього партнерства та супервізії як складної системи соціальних відносин, утвореної завдяки самоорганізації, поєднанню зусиль, спільному розвитку гетерогенних соціальних суб'єктів;

– інформаційний підхід – вивчення інформаційних процесів, що супроводжують зазначені галузі як на рівні постійної внутрішньої взаємодії між їхніми суб'єктами, так і в межах міжсистемних зв'язків (інформаційне середовище освітнього закладу, організації-партнери, громади);

– культурологічний підхід – усвідомлення освітнього партнерства та супервізії як культурного феномена в ретроспективі та в перспективі їхнього розвитку; ретроспективний аналіз орієнтує на виділення соціальних традицій, що регулювали освітню співпрацю; виявлення перспектив освітнього партнерства та супервізії в майбутньому дозволяє передбачити подальший розвиток людської культури й цивілізації, суспільства взагалі й освітньої сфери зокрема;

– аксіологічний підхід – виокремлення ціннісних засад, що властиві суб'єктам освітнього партнерства та супервізії, окремим об'єктам і цій сфері практичної діяльності загалом. Такими цінностями є дитина, людина, особистість, соціум, громада, освіта, навчання, виховання, розвиток (Топузов, 2021, с. 17–20).

Педагогіка партнерства та супервізії виконує певні завдання:

– обґрунтування гуманістичної парадигми й принципу дитиноцентризму в теорії та практиці освітнього партнерства та супервізії;

– виявлення законів і закономірностей функціонування відповідних процесів;

– удосконалення методів, методик, технік, процедур, моделей такої взаємодії;

– розроблення сучасних, зокрема інформаційно-комп'ютерних технологій партнерства та супервізії, з'ясування особливостей їх застосування в умовах дистанційної та змішаної форм організації освітнього процесу;

– вивчення й узагальнення прогресивного досвіду впровадження та реалізації цього напрямку в контексті реформування української школи;

– прогнозування розвитку освітнього партнерства та супервізії на найближче й віддалене майбутнє;

– узгодження практики впровадження цього напрямку в Україні з досвідом їхньої організації в розвинених країнах світу.

Реалізація останнього з означених завдань зумовлює розроблення навчальної дисципліни «Педагогіка партнерства та супервізії». Необхідність підготовки майбутніх фахівців до впровадження педагогіки партнерства та супервізії додатково зумовлюють вимоги стандарту вищої освіти зі спеціальності «Початкова освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти. Серед спеціальних компетентностей здобувача вищої освіти означеної спеціальності виокремлено здатність до педагогічного партнерства в професійній і науковій діяльності, саморозвитку та навчання впродовж життя, а одним із програмних результатів навчання визнано вміння здійснювати супервізію, інтервізію, надавати педагогічну, психологічну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу (Про затвердження стандарту..., 2024).

У відповідь на ці вимоги до освітньо-професійних програм підготовки здобувачів магістерського рівня вищої освіти окремих ЗВО України внесені обов'язкові або вибіркові освітні компоненти: «Педагогіка партнерства та супервізії» (Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Мелітопольський державний педагогічний університет імені

Богдана Хмельницького), «Педагогіка партнерства» (Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини), «Педагогічне партнерство з різними соціальними інститутами» (Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»), «Психолого-педагогічні основи партнерської взаємодії в освітньому процесі» (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича) (Коханко, 2023, с. 75–76).

Тематичний спектр навчальної дисципліни «Педагогіка партнерства та супервізії» у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького охоплює чотири змістові модулі: «Загальні основи педагогіки партнерства та супервізії», «Освітнє партнерство вчителя та учнів», «Освітнє партнерство вчителя та батьківської громади», «Супервізія: професійна підтримка та допомога педагогічним працівникам». Обсяг курсу становить 3 кредити ECTS (90 годин) з таким розподілом часу: 20 годин – лекції, 20 годин – семінарські заняття, 50 годин – самостійна робота магістрантів.

У системі категорій педагогіки партнерства та супервізії доцільно виокремити дві підсистеми: категорії, що пояснюють сутність партнерства, і категорії, що характеризують сутність супервізії.

Номенклатуру та сутність категорій першої підсистеми вичерпно подано О. Топузовим у монографії «Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія». *Освітнє партнерство* вчений визначає як систему відносин (освітніх, економічних, соціальних, культурних, правових, управлінських та ін.), що виникає в процесі добровільної співпраці суб'єктів освітньої діяльності (учасників освітнього процесу) з іншими фізичними чи юридичними особами задля створення оптимальних умов реалізації освітніх і інших суспільних цілей. При цьому освітнє партнерство, акцентує дослідник, не передбачає перекладання прав, обов'язків і відповідальності за провадження освітньої діяльності з її суб'єктів (закладів освіти, педагогічних працівників) на інших фізичних та юридичних осіб. Ідеться про доцільну партнерську участь суб'єктів освітнього процесу, зокрема тих, які не є педагогічними працівниками (здобувачів освіти, їхніх батьків), а також представників громади, органів влади й місцевого самоврядування, роботодавців та інших зацікавлених фізичних і юридичних осіб у створенні умов для ефективної реалізації освітніх цілей та оптимального здійснення освітнього процесу (Топузов, 2021, с. 9–10).

Суб'єктами освітнього партнерства автор монографії вважає фізичних і юридичних осіб, які організують і здійснюють цей процес. Зокрема, суб'єктів, які уклали письмову угоду про освітнє партнерство і згадуються в ній, визначено сторонами освітнього партнерства; а фізичних і юридичних осіб (наприклад, окремих представників педагогічного колективу, здобувачів загальної середньої освіти, їхніх батьків), які добровільно залучаються до організації та здійснення освітнього партнерства, але не підписують письмової угоди про нього, – учасниками освітнього партнерства.

З-поміж усіх суб'єктів освітнього партнерства О. Топузов виокремлює групи освітніх і позаосвітніх партнерів. За переконанням ученого, освітні партнери – це учасники освітнього процесу, представники органів управління системою освіти, які безпосередньо беруть участь в організації та здійсненні освітнього процесу; позаосвітні партнери – це всі інші фізичні та юридичні особи, залучені до його організації та здійснення. Якщо суб'єкти освітнього партнерства є невеликою групою осіб, які добре знають одне одного, спілкуються між собою, то це команда освітнього партнерства (Топузов, 2021, с. 10).

Об'єктами освітнього партнерства дослідник називає сукупність явищ і процесів, на які спрямована пізнавальна та практична (перетворювальна) діяльність суб'єктів задля досягнення очікуваних результатів. До традиційних об'єктів освітнього партнерства автор монографії відносить освітні явища та процеси (навчальні, виховні й ті, що пов'язані з розвитком людини або групи людей в освітньому процесі).

О. Топузов диференціює освітні й соціальні цілі партнерства. *Освітні цілі* вчений тлумачить як очікувані сприятливі зміни в освітньому процесі (освітньому середовищі, освітній системі), позитивні умови освітньої діяльності, яких прагнуть досягти за допомогою освітнього партнерства; *соціальні цілі* освітнього партнерства – як очікувані позитивні зміни в суспільстві, громаді, соціальному середовищі суб'єктів освітньої діяльності та інших учасників освітнього партнерства, досягнення яких можна або поєднати з реалізацією освітніх цілей партнерства, або здійснити внаслідок їх реалізації (Топузов, 2021, с. 12).

Засобами (інструментарієм) освітнього партнерства дослідник визнає сукупність способів, процедур, методів і методик, технік, технічних засобів, за допомогою яких здійснюють цей процес; *результатами освітнього партнерства* – наслідки, остаточні результати спільної діяльності його суб'єктів (Топузов, 2021, с. 13).

Значення категорій другої підсистеми розкриємо відповідно до положень Наказу МОН України «Про затвердження Порядку надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії)».

У цьому нормативному документі *супервізію* трактують як комплекс заходів із надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам на добровільних засадах, що сприяє вдосконаленню їхньої професійної діяльності та професійному розвитку.

Замовника супервізії характеризують як педагогічного працівника, який отримує послугу професійної підтримки та допомоги; роз'яснено, що замовником також може бути заклад освіти, центральний чи місцевий орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, що на договірній основі здійснює залучення суб'єктів надання послуг супервізії для задоволення потреб супервізанта.

Супервізант (отримувач послуг супервізії) – педагогічний працівник, який потребує фахової підтримки та допомоги для вдосконалення професійної діяльності та професійного розвитку.

Супервізор (надавач послуг супервізії) – фахівець у сфері загальної середньої освіти, який здійснює комплекс заходів із надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам. Супервізором може бути педагогічний працівник, зокрема той, який успішно пройшов сертифікацію; науково-педагогічний або науковий працівник закладів освіти різних рівнів, наукових і науково-дослідних установ, інших установ та організацій, а також інші особи з педагогічною освітою, послуг яких потребує замовник.

Цикл супервізії – це період часу, протягом якого учасники супервізії здійснюють діяльність, спрямовану на досягнення мети. За результатами такого циклу супервізор видає супервізанту свідоцтво, погоджене з адміністрацією закладу освіти (Про затвердження Порядку..., 2024).

Принципи педагогіки партнерства – вихідні положення, керівні ідеї щодо її організації та здійснення – учені здебільшого визначають у контексті реформи «Нова українська школа» і вносять до їхнього складу такі:

- Повага до особистості. Прийняття кожної дитини (людини) як цінності, незалежно від її віку, статі, національності, соціального статусу, переконань та інших характеристик; розуміння унікальних особливостей кожної особистості, її потреб, інтересів і поглядів; установлення рівноправних стосунків, заснованих на взаємній повазі та взаєморозумінні; забезпечення права на свободу, розвиток здібностей і виявлення індивідуальності кожної особистості, захист від

будь-яких форм дискримінації та насильства; усвідомлення взаємозв'язку між свободою та відповідальністю, а також відповідальне ставлення до власних дій та їхніх наслідків.

- Доброзичливість і позитивне ставлення. Створення сприятливого, доброзичливого середовища для виховання, навчання та розвитку, у якому кожен суб'єкт освітнього партнерства відчуває повагу та підтримку; визнання унікальності кожної особистості, її індивідуальних особливостей і потреб; створення атмосфери, у якій дитина почувається впевнено, безпечно та мотивовано до виховання, навчання й розвитку; прийняття дитини такою, якою вона є, з її сильними сторонами та недоліками; готовність усіх суб'єктів освітнього партнерства допомогти, вислухати та надати підтримку одне одному в складних ситуаціях; віра в потенціал особистості та її здатність до розвитку; заохочення всіх суб'єктів освітнього партнерства до самостійності та творчості.

- Довіра в стосунках. Сприйняття суб'єктами освітнього партнерства одне одного як рівноправних партнерів; створення атмосфери, у якій учні, учителі та батьки можуть вільно висловлювати свої думки та ідеї, не боятися при цьому критики чи осуду з боку інших; можливість відкрито спілкуватися, обговорювати проблеми та знаходити спільні рішення; усвідомлення спільної відповідальності за успіх виховання, навчання та розвиток учнів; відчуття впевненості в собі, у розкритті свого потенціалу та розвитку творчих здібностей.

- Діалог – взаємодія – взаємоповага. Діалог передбачає не лише передачу інформації, а й співпрацю, у якій кожен суб'єкт партнерства має можливість висловлювати свої думки, ставити питання, брати активну участь у розв'язанні освітніх завдань і міжособистісних проблем; взаємодія забезпечує обмін досвідом, сприяє розвитку соціальних навичок, взаєморозумінню та організації командної роботи, допомагає залучати батьків до освітнього процесу, їх інформуванню про успішність і потреби дитини, спільному розв'язанню освітніх питань, уможливорює координацію спільної освітньої діяльності між різними суб'єктами освітнього партнерства на договірних засадах, що дозволяє надавати гнучкі та різноманітні освітні послуги; взаємоповага ґрунтується на засадах довіри та відкритого діалогу, підтримки, поваги та спільної відповідальності за виховання, навчання й розвиток особистості за умов відсутності будь-яких проявів булінгу (або цькування) щодо учасників освітнього процесу.

- Розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків). Означає, що

відповідальність за успішність виховання, навчання та розвитку особистості розподіляють між усіма суб'єктами освітнього партнерства. Проактивність виникає, коли вчителі, учні, батьки, представники громадськості беруть участь в освітньому процесі, виявляють ініціативу та пропонують власні ідеї щодо його організації; право вибору полягає у вільному виборі навчальних матеріалів, методів трансляції інформації, тематики та способів проведення досліджень тощо, а також у необхідності нести відповідальність за наслідки зробленого вибору; горизонтальність зв'язків – це рівноправна освітня взаємодія, яка не передбачає домінування й жорсткої ієрархії та яку здійснюють на рівнях громада – школа, учитель – учень, батьківське самоврядування – учнівське самоврядування тощо.

- Соціальне партнерство. Його характеризують рівність сторін, добровільність взяття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей. Рівність сторін означає, що всі суб'єкти освітнього партнерства мають однакові права та можливості в процесі прийняття рішень і досягнення спільних цілей; добровільність взяття зобов'язань – що жодна сторона партнерства не може бути примушена до співпраці; обов'язковість виконання домовленостей – що всі учасники освітнього процесу беруть на себе обов'язки виконувати певні домовленості та угоди (Бібік, 2019, с. 17; Євдокимова, 2026, с. 22–23; Павловський, Павловська & Щупляк, с. 13).

Принципи супервізії чітко й однозначно сформульовано в Наказі МОН України «Про затвердження Порядку надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії)». До основних із них віднесено такі:

Людиноцентризм і гуманізм – пріоритет прав і свобод людини, визнання особистісної гідності, створення атмосфери довіри та підтримки.

Доступність – забезпечення доступу до інформації та матеріалів, отриманих у процесі супервізії, а також надання можливості висловлювати свою думку.

Відповідальність – супервізор та педагог несуть відповідальність за процес і результати супервізії, а також за впровадження змін.

Академічна доброчесність і свобода – дотримання високих етичних стандартів у науковій та освітній діяльності, а також забезпечення свободи вибору методів і підходів у вихованні, навчанні та розвитку особистості.

Добровільність – участь у супервізії є добровільною, що сприяє позитивному ставленню до процесу та кращому сприйняттю й усвідомленню результатів.

Об'єктивність – неупереджене ставлення до роботи педагога з боку супервізора, урахування конкретних умов і обставин, у яких відбувається освітній процес.

Демократизм – обидві сторони (і супервізор, і супервізант) мають рівні можливості для висловлення думок та обміну досвідом. При цьому супервізор не займає позицію вищості, а виступає як рівноправний партнер у супервізії.

Сприяння навчанню впродовж життя полягає в підтримці стабільного професійного розвитку та вдосконаленні навичок супервізанта. Супервізор підтримує розвиток рефлексії, самоаналізу та самонавчання, допомагає супервізанту ставати більш компетентним і адаптивним до змін у професійній діяльності (Про затвердження Порядку..., 2024).

Педагогіка партнерства та супервізії як галузь наукових знань має широке коло *міжпредметних зв'язків* і взаємодіє з багатьма науками. Важливу роль у розвитку педагогіки партнерства та супервізії відіграє *філософія*, із якої, зокрема, запозичено відомості про принципи та методи наукового дослідження. Такі галузі філософського знання, як *етика* й *естетика*, допомагають визначити ідеали освітньої взаємодії та конкретизувати її завдання.

Цілком закономірно, що найсуттєвішими є зв'язки педагогіки партнерства та супервізії з *педагогічними науками*. *Теорія навчання (дидактика)* забезпечує всіх учасників освітнього партнерства теоретичними знаннями про сутність, цілі й зміст сучасної початкової освіти, новітні методи, засоби, форми та технології організації навчання; *теорія виховання* орієнтована на розв'язання проблем міжособистісного спілкування, формування толерантності особистості в багатокультурному середовищі, розвиток дитини (людини) в колективі, досягнення оптимального співвідношення процесів виховання й самовиховання особистості тощо; *теорія управління освітою* надає теоретичні та прикладні знання адміністрування галузі, висвітлює ефективні моделі, технології та засоби державно-громадського управління освітою.

Історія педагогіки дозволяє аналізувати явища освітнього партнерства й супервізії на різних етапах розвитку суспільства. Ще в античні часи (V–IV ст. до н. е.) такі філософи, як Сократ, Демокрит, Платон, Арістотель, висловлювали ідеї щодо необхідності індивідуального підходу до дитини в процесі її навчання й виховання, потреби врахування її зацікавлень і духовних якостей, наголошували на відмові від примусу, вважаючи переконання найдієвішим методом впливу.

Відомі мислителі епохи Відродження (XV–XVI ст.) – В. да Фельтре, Е. Роттердамський, Ф. Рабле, М. Монтень, Т. Кампанелла та ін. – виступали проти деспотизму та пригнічення учня, закликали до гуманного підходу в навчанні, пропагували ідею суспільного виховання, вияву до дітей почуття загальної любові. У педагогічній творчості видатних закордонних і вітчизняних постатей XVII–XVIII ст. – Я. Коменського, Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Г. Сковороди – переважало ставлення до школи як привітної установи, до якої діти поспішають із радістю й можуть яскраво виявити себе, глибше пізнати одне одного, досягти взаєморозуміння, справжньої свободи та особистої незалежності.

Прогресивна педагогіка XIX ст., зокрема система морального виховання Костянтина Ушинського, виключала будь-яку авторитарність і пропагувала побудову освітньої взаємодії на принципах творчої самостійності вихованців, на силі позитивного прикладу та розумній діяльності дитини, активної любові до дитини та створенні вчителем атмосфери товарищескості. Провідною ідеєю першої половини XX ст. виступила «педоцентрична революція», ознаменована створенням умов для самовираження та вільного розвитку дитячої особистості, сприятливого середовища для її розвитку, зведенням до мінімуму явного педагогічного втручання в цей процес, виключенням будь-якого примусу і насильства, поєднанням любові та поваги до дитини (Е. Кей, С. Русова, Дж. Дьюї, М. Монтесорі, О. Декролі, Я. Корчак, А. Макаренко, С. Френе).

Висловлені філософами та вченими пропозиції заклали науково-педагогічний фундамент для розроблення в другій половині XX ст. концепцій співробітництва вчителя й учня в процесі виховання та навчання. Ідеї співпраці всіх суб'єктів виховання (сім'ї, школи та громади), гуманного ставлення, суб'єкт-суб'єктних відносин і співтворчості знайшли належне наукове обґрунтування та практичне апробування в педагогічній спадщині В. Сухомлинського, В. Шаталова, Ш. Амонашвілі, О. Вишневського, О. Захаренка, М. Палтишева, М. Николина. Соціально-економічна ситуація на початку XXI ст., ухвалення у 2016 році Концепції «Нова українська школа», унормування провідних понять цього напрямку педагогіки в законах України «Про освіту» (2017 р.), «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.) знову

актуалізували дослідження з проблем педагогіки партнерства та супервізії.

Соціальна педагогіка розширює теорію освітнього партнерства та супервізії знаннями про розгортання процесу соціалізації особистості в різних інститутах, інформацією про шляхи запобігання деструктивним явищам у дитячому та молодіжному середовищі.

Формування інклюзивного освітнього середовища закладів освіти помітно підсилює значущість зв'язків педагогіки партнерства та супервізії зі *спеціальною педагогікою*. Ці зв'язки, з одного боку, уможливають запозичення технологій виховання дітей з особливими освітніми потребами, а з іншого – позитивно впливають на реалізацію розробок спеціальної педагогіки.

Психологічні науки збагачують педагогіку партнерства та супервізії науковою інформацією про психічні явища та методики психодіагностики. Цих знань учитель потребує для виявлення та врахування психологічних особливостей усіх учасників освітнього процесу, розкриття й реалізації їхнього особистісного потенціалу, особливо в умовах добровільної освітньої співпраці людей, які природно мають різні психічні (темперамент, характер, здібності тощо) і психологічні відмінності, різний життєвий досвід.

Висновки дослідження й перспективи подальшої роботи. Отже, маємо вагомий підстави твердити про інтенсивне становлення новітнього наукового напрямку – педагогіки партнерства та супервізії. Цілком визначеними є об'єкт, предмет і завдання цієї галузі знань; сформовано систему дефініцій, що розкривають різні аспекти організації освітнього процесу на засадах взаємодії та співпраці між його рівноправними учасниками – учителями, учнями, їхніми батьками та громадою; схарактеризовано специфічні принципи реалізації педагогіки партнерства та супервізії в сучасному досвіді функціонування закладів освіти; доведено інтегративний, міждисциплінарний характер теорії та практики освітнього партнерства та супервізії. Подальші розвідки можуть бути пов'язані з аналізом окремих змістових складників аналізованої проблеми, наприклад, висвітленням ідеології дитиноцентризму, способів залучення батьків учнів до освітнього процесу, форм і методів надання педагогічної підтримки та допомоги вчителю тощо.

Список використаних джерел

Бібік Н. М. (Ред.) *Нова українська школа: порадник для вчителя*. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с. URL: <https://www.e-litera.com.ua/upload/grade-0/nus-poradnyk.pdf>

- Євдокимова А. В. Педагогіка партнерства в сучасному освітньому просторі. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*. 2026. № 11. С. 20–27. DOI: <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2026-11-3>
- Калько І. & Павлюк О. (2025). Розвиток педагогіки партнерства у просторі освіти України на початку XXI століття. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогіка. 2025. № 1(34). С. 36–42. DOI: <https://doi.org/10.33842/22195203-2025-34-135-36-42>
- Коханко О. Г. Роль курсу «Педагогіка партнерства та супервізії» у фаховій підготовці майбутніх учителів початкової школи. *Освітньо-науковий простір*. 2023. № 4(1-2023), С. 71–79. DOI: [https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.4\(1\).2023.08](https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.4(1).2023.08)
- Павловський Ю. В., Павловська Н. Т. & Щупляк М. Я. Педагогіка партнерства: сутність, основні ідеї та принципи. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. № 13. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/530/411>
- Про затвердження Порядку надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) : наказ МОН України від 14.06.2024 р. № 855. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1201-24#Text>
- Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта другого (магістерського) рівня вищої освіти : наказ МОН України від 08.04.2024 р. № 480. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2024/08.04.2024/013.Pochatkova.osvita-mahistr-480.vid%2008.04.2024.pdf>
- Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМ України від 22.08.2018 р. № 988-2016-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
- Стешич І. В. Система педагогічного партнерства в українській шкільній освіті. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2023. № 92(1). С. 141–146. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.92.1.29>
- Топузов О. *Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія*. Київ : Інститут педагогіки : Педагогічна думка, 2021. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Topuzov_007_7.pdf

References

- Bibik, N. M. (Ed.). (2019). *New Ukrainian school: Teacher's guide*. Kyiv: Litera LTD. Retrieved from <https://www.e-litera.com.ua/upload/grade-0/nus-poradnyk.pdf>
- Kalko, I., & Pavliuk, O. (2025). Development of pedagogy of partnership in the Ukrainian educational space at the beginning of the 21st century. *Scientific Bulletin of Melitopol State Pedagogical University*. Series: Pedagogy, 1(34), 36–42. <https://doi.org/10.33842/22195203-2025-34-135-36-42>
- Kohanko, O. H. (2023). The role of the course «Pedagogy of partnership and supervision» in the professional training of future primary school teachers. *Educational-Scientific Space*, 4(1-2023), 71–79. [https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.4\(1\).2023.08](https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.4(1).2023.08)
- Pavlovskiy, Yu. V., Pavlovska, N. T., & Shchuplyak, M. Ya. (2024). Pedagogy of partnership: Essence, main ideas, and principles. *Pedagogical Academy: Scientific Notes*, 13. Retrieved from <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/530/411>
- Resolution on the approval of the procedure for providing professional support and assistance to pedagogical staff (implementation of supervision) [Order of the Ministry of Education of Ukraine No. 855, June 14, 2024]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1201-24#Text>
- Resolution on the approval of the higher education standard for the specialty 013 Primary Education of the second (master's) level of higher education [Order of the Ministry of Education of Ukraine No. 480, April 8, 2024]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2024/08.04.2024/013.Pochatkova.osvita-mahistr-480.vid%2008.04.2024.pdf>
- Resolution on the approval of the Concept for the implementation of state policy in the field of reforming general secondary education «New Ukrainian School» for the period up to 2029 [Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 988-2016-r, August 22, 2018]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
- Steshyts, I. V. (2023). System of pedagogical partnership in Ukrainian school education. *Scientific Journal of NPU named after M. P. Drahomanov*. Series 5: *Pedagogical Sciences: Realities and Prospects*, 92(1), 141–146. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.92.1.29>
- Topuzov, O. (2021). Educational partnership in the system of general secondary education: *Theory and methodology*. Kyiv: Institute of Pedagogy; Pedagogical Thought. Retrieved from https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Topuzov_007_7.pdf
- Yevdokymova, A. V. (2026). Pedagogy of partnership in the modern educational space. *Pedagogical Innovation: Modernity and Prospects*, 11, 20–27. <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2026-11-3>

Відомості про автора:

Барбашова Ірина Анатоліївна
i.a.barbashova@gmail.com
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя,
Запорізька обл., 69000, Україна

Information about the author:

Barbashova Iryna Anatoliivna
i.a.barbashova@gmail.com
Bogdan Khmelnytsky Melitopol State
Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

Матеріал надійшов до редакції 02. 03. 2026 р.
Прийнято до друку 24. 03. 2026 р.

Received at the editorial office 02. 03. 2026..
Accepted for publishing 24. 03. 2026.